

Planavimas, metodai, darbo būdai

Parengė Žydrė Jautakytė

Mokytojo darbo planavimosi gebėjimų tobulinimas – svarbi atnaujintų Bendrųjų programų diegimo sudedamoji dalis

(Parengė dr. Pranas Gudynas)

Mokykloje aiškiai išsiskiria du vadybiniu požiūriu skirtingi, nors ir glaudžiai tarpusavyje susiję, mokymo planavimo lygmenys – mokyklos ugdomojo darbo planavimas ir mokytojo savo darbo planavimas. Planuojant mokyklos ugdomąjį darbą, susitariama dėl gana bendro pobūdžio laukiamų ugdymo rezultatų ir numatoma, kaip bus derinami veiksmai jų siekiant. Mokytojas, planuodamasis darbą, susikonkretina tikslus ir apgalvoja savo veiksmus, kaip jis sieks sutartų rezultatų. Mokyklos lygmens planavimas yra labai svarbus mokyklos vadybos kokybei užtikrinti o mokytojo – jo paties darbo kokybei užsitikrinti. Praktika, kai šie du planavimo lygmenys sutapatinami, kai mokytojų ilgalaikiams ir netgi trumpalaikiams planams suteikiamas mokyklos lygmens planavimo dokumentų statusas, turi rimtų trūkumų.

Bendrosiomis programomis paremtas mokytojo savo darbo planavimas (mokymo ir mokymosi apmąstymas ir modeliavimas) yra būtina sąlyga siekiant atnaujintose Bendrosiose programose nužymėtų ugdymo rezultatų. Ypač svarbūs, pradedant dirbti pagal atnaujintas Bendrąsias programas, mokytojo gebėjimai planavimo procese:

- atsižvelgti į visas nuostatas, gebėjimus ir žinias, aprašytas Bendrosiose programose (pilnai „padengti“ Bendrąsias programas) ir individualizuoti visa tai konkrečioms mokiniams, pagal jų poreikius;
- parinkti tinkamas veiklas ir sukurti reikiamą aplinką visoms Bendrosiose programose numatytoms nuostatoms, gebėjimas ir žinioms perteikti;
- įvertinti mokinių mokymosi pasiekimus ir pažangą pagal visą atnaujintose Bendrosiose programose išdėstytą mokymosi pasiekimų apimtį.

Į šiuos glaudžiai su planavimu susijusius gebėjimus ir turi būti nukreiptas pagrindinis dėmesys pirmajame Bendrųjų programų diegimo etape.

Mokytojas (mokykla) turi planuoti tai kas būtiniausia, aktualiausia, kas kelia sunkumų ir kam jau yra pasirengta. Visko suplanuoti neįmanoma ir nereikia. Pavyzdžiui, patyrusiam mokytojui jau gali būti neaktualu trumpalaikiame plane detalai planuoti integracinius ryšius su kitais dalykais, bet jam galbūt labai aktualu planuoti į dalyko mokymą ir mokymąsi integruotą mokinių mokėjimo mokytis kompetencijos plėtojimą. Tuo tarpu

nepatyrusiam mokytojui gali būti labai aktualu planuoti daug paprastesnius dalykus, pavyzdžiui tolygų dalyko žinių išdėstymą laike, nes didžiausia grėsmė jam – tiesiog nesuspėti „išdėstyti“ temos. Mokymosi mokytis kompetenciją ugdančių veiklų integravimas trumpalaikiame plane nepatyrusiam mokytojui galėtų būti tiesiog persunkus uždavinys.

Planuojant ugdymo turinį svarbu žinoti ir derinti bendrosiose programose aprašytus mokinių pasiekimus. Žemiau pateikiame gimnazijos klasių mokinių gebėjimų raidos lentelę. Ši informacija bus ypač naudinga planuojant 11 klasės (3 gimnazinės) ugdymą.

Gimnazijos klasių mokinių gebėjimų raida

Mokinių gebėjimų raida	
9-10 klasės.	11-12 klasės.
1. Muzikinė raiška. Dainavimas. Grojimas. Kūryba. Pasirodymas.	1. Muzikinė raiška ir vertinimas.
Tiksliai intonuojant dainuoti išmoktas įvairių faktūrų ir įvairios stiliškos dainas ir (arba) ritmiškai deklamuoti. Taikant žinomas raiškos priemones sudaryti interpretacinį dainos planą. Kontroliuoti mokymosi procesą ir tobulinti rezultatus. Melodiniu instrumentu mintinai pagroti pasirinktą solo kūrinį, išreikšti dinamikos, tempo, artikuliacijos niuansus. Iš natų ir mintinai groti instrumentinius ansamblius ir pritarimus dainoms. Planuoti mokymosi groti laiką ir numatyti tobulinimosi būdus.	1.1. Analizuoti atliekamų kūrinių interpretavimo galimybes. 1.1.1. Paašškinti naudojamas muzikos išraiškos priemones (tempas, dinamika, artikuliacija, kūrinio forma ir kt.) ir dramaturgijos elementus (kulminacija, kadencija, dinaminis modelis). 1.1.2. Komentuoti kultūrinį istorinį kūrinio kontekstą. 1.1.3. Vertinti savo galimybes atlikti vieną ar kitą muzikos kūrinį. 1.2. Atlikti muzikos kūrinius, atskleisti stiliaus išmanymą ir (arba) savitai interpretuoti. 1.2.1. Paašškinti atlikimo ypatumus, būdingus vienam ar kitam stiliui. 1.2.2. Tinkamai atlikti kūrinį pagal tempo, dinamikos, artikuliacijos ženklus, frazuoti. 1.2.3. Laikytis elgesio scenoje normų. 1.2.4. Išvardinti klausai, vokaliniam ir kvėpavimo aparatui ir (arba) instrumentams kenksmingus veiksnius ir jų vengti.
Sukurti pasirinktos stiliškos ir apibrėžtos apimties dainą ar instrumentinį kūrinį.	1.3. Improvizuoti ir kurti nesudėtingas muzikines kompozicijas. 1.3.1. Paašškinti improvizavimo ir kompozicijų kūrimoprincipus.

<p>Kūrybai naudoti prieinamas kompiuterių programos. Kuriant taikyti asmeniškai tinkamiausias kūrybos strategijas, planuoti darbo etapus, kontroliuoti kūrybos procesą ir tobulinti rezultata.</p>	<p>1.3.2. Skirti muzikos kūrimo priemones ir būdus. 1.3.3. Pristatyti savo kūrybinę idėją ir jai įgyvendinti pasirinktas muzikos išraiškos priemones.</p>
<p>Klasėje įgytą muzikinės raiškos patirtį panaudoti kitų dalykų pamokose ar popamokiniame renginyje. Atrinkti, suplanuoti ir pristatyti savo kūrybą pasirinktoje aplinkoje, pasirinkti asmeniškai tinkamiausią vaidmenį rengiant pasirodymą.</p>	<p>1.4. Dalyvauti organizuojant klasės, mokyklos ir (arba) kitus kultūrinius muzikinius renginius. 1.4.1. Apibūdinti pasirodymo renginiui etapus. 1.4.2. Atlikti pasirinktą ar paskirtą funkciją organizaciniame komandoje. 1.4.3. Apibūdinti kultūrinius renginius (minėjimas, vakaronė, koncertas, festivalis ir pan.) ir muzikos paskirtį juose. 1.4.4. Paašškinti muzikinio repertuaro atrankos ir programos sudarymo principus.</p> <p>1.5. Pagal sutartus kriterijus įvertinti savo ir kitų pasirodymus. Įvertinti konkretų atlikimą savo muzikos pasiekimų raidos kontekste. 1.5.1. Išvardinti pasirodymo vertinimo kriterijus. 1.5.2. Paašškinti, kaip galima stebėti muzikos pasiekimų raidą (fiksuoti repeticijas, pasirodymus ir pan.).</p> <p>1.6. Apmąščius pasirodymų kokybę, kelti tolesnės veiklos tikslus. 1.6.1. Paašškinti, kuo mokymuisi naudingi pasirodymai, pasiekimų apmąstymas ir vertinimas. 1.6.2. Kelti mokymosi tikslus, rinktis repertuarą pagal savo pasiekimus.</p>
<p>2. Muzikos klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas</p>	<p>2. Muzikos klausymasis ir vertinimas</p>
<p>Klausant muzikos atpažinti ir apibūdinti vienam ar kitam stiliui būdingus bruožus, kūrėjo individualaus stiliaus ypatumus. Paašškinti kultūrinio konteksto (istorinio laikotarpio, estetinių idealų, kūrėjo individualybės ir kt.) įtaką kompozitoriaus</p>	<p>2.1. Apibūdinti ir vertinti įvairių stilių ir (arba) kultūrų muzikos kūrinius. 2.1.1. Nurodyti muzikinę kultūrą, istorinį laikotarpį, žanrą ar stilių rodančius muzikos kalbos bruožus. 2.1.2. Išvardinti pagrindinius akademinės ir populiariosios Vakarų muzikos žanrus ir stilius. 2.1.3. Nusakyti, kokios ir kaip kūrinys panaudojamos muzikos išraiškos priemonės (ritmas, melodija, harmonija, forma ir kt.). 2.1.4. Apibūdinti muzikos kūrinio atlikėjų sudėtį, instrumentus, grojimo ar vokalinės technikos</p>

<p>kūrybai ir analizuojamo kūrinio pobūdžiui. Tikslingai naudotis muzikos suvokimo strategijomis, reikšti mintis taisyklinga kalba.</p>	<p>ypatumus. 2.1.5. Lyginant kūrinius apibūdinti jų išraiškos priemonių ir estetinių ypatybių panašumus bei skirtumus. 2.1.6. Formuluoti estetinius ir asmeninius muzikos vertinimo kriterijus. 2.1.7. Paaiškinti, koks ir kodėl patinka muzikos stilius, žanras, kompozitorius, kūrinys.</p> <p>2.2. Lyginti ir vertinti skirtingas kūrinio interpretacijas. 2.2.1. Išvardinti kūrinių interpretacijų vertinimo kriterijus. 2.2.2. Pagrįsti savo nuomonę apie kūrinio interpretaciją muzikologijos žiniomis. 2.2.3. Išvardinti geriausiai žinomus Lietuvos ir pasaulio akademinės ir populiariosios muzikos atlikėjus.</p>
<p>3. Muzikos pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje</p>	<p>3. Muzikos pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje</p>
<p>Remiantis kitų menų ir socialinių mokslų žiniomis paaiškinti, kokią vietą visuomenės gyvenime muzika užėmė konkrečiame laikotarpyje, analizuoti priežastis. Savarankiškai ieškoti ir analizuoti informacijos apie muzikinį gyvenimą, vertingiausia informacija dalytis su kitais. Apmąstyti ir nurodyti stipriausias ir silpnąsias savo muzikinės patirties ypatybes, atsižvelgiant į jas rinktis užduočių sudėtingumą ir atitinkamą partiją repertuare.</p>	<p>3.1. Remiantis asmenine patirtimi ir sukauptomis žiniomis samprotauti apie Lietuvos muzikinės kultūros padėtį. 3.1.1. Išvardinti svarbiausias Lietuvos koncertų sales ir muzikinius teatrus, tradicinius muzikinės kultūros renginius. 3.1.2. Išvardinti populiariausias Lietuvoje muzikines radijo ir televizijos stotis, nusakyti jomis transliuojamos muzikos pobūdį, žanro, stiliaus tendencijas. 3.1.3. Nusakyti muzikinių renginių žanrinę įvairovę, atlikėjų populiarumo priežastis. 3.1.4. Teikti siūlymus dėl Lietuvos muzikinės kultūros plėtros.</p> <p>3.2. Apibūdinti ir vertinti muzikos statusą šiuolaikinėje visuomenėje. 3.2.1. Nusakyti, kaip keitėsi muzikos statusas istoriniame kontekste. 3.2.2. Nusakyti žiniasklaidos, muzikinės industrijos, interneto poveikį muzikos statusui visuomenėje. 3.2.3. Apibūdinti artimiausios aplinkos garsinę aplinką estetikos ir ekologijos aspektais.</p> <p>3.3. Apibūdinti ir vertinti dalyvavimo muzikiniame gyvenime būdus įvairiais istoriniais laikotarpiais. 3.3.1. Nusakyti kompozitoriaus, atlikėjo, klausytojo vaidmens raidą istoriniame socialiniame kontekste. 3.3.2. Nurodyti kompiuterinių technologijų poveikį muzikos kūrėjų, atlikėjų ir klausytojų veiklai.</p>

	<p>3.3.3. Apibūdinti muzikos plagiato formas.</p> <p>3.4. Apibūdinti ir įvertinti savąją savarankiško muzikos klausymosi patirtį, garsinę aplinką.</p> <p>3.4.1. Nusakyti muzikos reikšmę savo gyvenime.</p> <p>3.4.2. Išvardinti dažniausius muzikos klausymosi būdus.</p> <p>3.4.3. Nusakyti savo muzikinių interesų raidą, tobulinimosi ir savišvietos galimybes.</p> <p>3.4.4. Išvardinti teigiamąsias ir neigiamąsias garsinės aplinkos ypatybes.</p>
--	---

Kaip jau buvo teigta, planavimas mokytojo darbe yra vienas iš svarbiausių sėkmingo darbo veiksmų. Planavimas čia suprantamas ne kaip plano užrašymas popieriuje, o kaip nuolatinis ugdymo proceso stebėjimas ir uždavinių kėlimas remiantis klasės situacija. Mokytojo planas, ypač trumpalaikis, turėtų panašėti į užrašų knygutę ar dienoraštį. Čia turėtų atsirasti pastebėjimų apie konkrečių mokinių galimybes ir pasiekimus, užduočių individualizavimą, pasisekusias ir nepasisekusias veiklas, metodus, užduotis.

Tačiau pradedančiam mokytojui ne pro šalį ugdymo procesą raštu susiplanuoti gana detalai. Siūlomas trumpalaikio plano pavyzdys yra skirtas būtent pirmuosius žingsnius mokykloje žengiančiam muzikos mokytojui. Svarbu, kad naudodamasis pavyzdžiu mokytojas kiekvienoje eilutėje paliktų kuo daugiau vietos komentarams ir pastebėjimams užsirašyti. Iš šių komentarų gims geresnis ir efektyvesnis planas kitiems mokslo metams.

Toliau pateikiame ilgalaikio ir trumpalaikio planavimo galimus variantus. Parodomas ilgalaikio ir trumpalaikio planavimo santykis.

ILGALAIKIO PLANO PAVYZDYS

Rengėjų pastaba. Šis planas – tai tik vienas iš galimų ilgalaikio planavimo variantų. Kiekvienas mokytojas planuoja vidurinio ugdymo turinį atsižvelgdamas į muziką pasirinkusių mokinių grupės pasiekimų lygį, interesus, polinkius, į savo darbo stiliaus savybes, mokyklos tradicijas. Planuojant ugdymo turinį ypač skatintinas mokytojų tarpusavio bendradarbiavimas ir dalinimasis gerąja patirtimi metodinėse grupėse, būreliuose. Kiekvienas mokytojas turėtų rasti sau patogiausią ir efektyviausią mokinių pasiekimų atžvilgiu, planavimo formą.

Dalykas: MUZIKA

Muzikos dalyko tikslas 11-12 (3-4 gimnazijos) klasėse – muzikos kūrybinių interpretavimo gebėjimų ugdymas. Interpretatoriaus nuovoka ugdoma atliekant, klausantis, kuriant ir nagrinėjant skirtingų stilių ir žanrų muzikos kūrybinius.

Klasė (koncentras): 11-12 (3-4 gimnazijos klasės)

Mokytojas:

Valandų skaičius per dvejus metus: bendrasis kursas – 140 val., išplėstinis kursas – 210 val.

Vertinimas: (mokyklos nustatyta tvarka – 10 balų sistema ar įskaita). Kiekvienas mokymosi ciklas baigiamas iš anksto numatytu atsiskaitomuoju darbu iš skirtingų veiklos sričių. Mokiniai iš anksto žino reikalavimus darbui ir darbo vertinimo kriterijus.

Rekomenduojama atsiskaitymo forma mokymosi ciklui: tiriamasis darbas, pasirinkto kūrinio atlikimas klasės koncerte, apklausa raštu, paruošto kūrinio atlikimas klasės koncerte, sukurta kompozicija pagal pasirinktą komponavimo principą, susitikimas su muziku, klasės koncertas, kt.

Priemonės: T. Siitan. Vakarų šalių muzikos istorija. IX–XII kl. Kaunas: Šviesa, 2002

Hanning B. R., Trumpa Vakarų muzikos istorija. Vadovėlis 9-12 klasėms – Vilnius: Presvika, 2000;

Nakas Š., Šiuolaikinė muzika. Vadovėlis 9-12 klasėms – Vilnius: Alma Litera, 2001;

B. Avramecs, V. Muktupavels. Pasaulio muzika. IX–XII kl. (vert. iš latvių k.). Vilnius: Kronta, 2000

Autorių kolektyvas. Džiazo istorija. IX–XII kl. Vilnius: Kronta, 2001

L. Rimša. Džiazo improvizacijos pagrindai. IX–XII kl. Kaunas: Šviesa, 2000

A. Vilkėlienė. Opera. Istorija, teatrai, libretai, solistai, kompozitoriai. IX–XII kl. Vilnius: Kronta: 2000

Dirbama pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. V-269 patvirtintą vidurinio ugdymo muzikos bendrąją programą.

Mokymosi turinio ir mokinių pasiekimų planas.

	Mokymosi ciklas	Mokymo(si) tikslai	Mokinių pasiekimai (BP)	Skiriamas laikas ir atsiskaitymo forma
--	-----------------	--------------------	-------------------------	--

1.	Muzikinių reiškinių įvairovė, jų kūrėjai ir dalyviai.	Stebint kultūrinius įvykius, analizuojant informacijos šaltinius, atliekant tiriamąjį darbą apibendrinti žinias ir supratimą apie muzikinių reiškinių įvairovę, jų kūrėjus ir dalyvius.	<p>3.1. Remiantis asmenine patirtimi ir sukauptomis žiniomis samprotauti apie Lietuvos muzikinės kultūros situaciją.</p> <p>3.2. Apibūdinti ir vertinti muzikos statusą šiuolaikinėje visuomenėje.</p> <p>3.3. Apibūdinti ir vertinti dalyvavimo muzikiniame gyvenime būdus skirtingais istoriniais laikotarpiais.</p>	Ciklui skiriamos ... pamokos. Atsiskaitymo forma – (nurodyti pasirinktą)
2.	Vakarų muzikinės kultūros raida – žanrai, stiliai, interpretavimas.	Klausantis, analizuojant partitūras ir atliekant skirtingo stiliaus ir žanro kūrinius išsiaiškinti jų interpretavimo ypatumus.	<p>1.1. Analizuoti atliekamų kūrinių interpretavimo galimybes.</p> <p>1.2. Atlikti muzikos kūrinius atskleidžiant stiliaus išmanymą ir / arba savitą interpretaciją.</p> <p>1.5. Dalyvauti organizuojant klases, mokyklos ir/ar kitus kultūrinius – muzikinius renginius</p> <p>1.6. Taikant sutartus kriterijus įvertinti savo ir kitų pasirodymus. Įvertinti konkretų atlikimą savo muzikinių pasiekimų raidos kontekste.</p> <p>1.7. Apmąsčius pasirodymų kokybę, kelti tolimesnės veiklos tikslus</p> <p>2.1. Apibūdinti ir vertinti skirtingų stilių ir/ar kultūrų muzikos kūrinius</p> <p>2.2. Lyginti ir vertinti skirtingas kūrinio interpretacijas.</p> <p>3.4. Apibūdinti ir įvertinti savo savarankišką muzikos klausymosi patirtį, garsinę aplinką.</p>	Ciklui skiriamos ... pamokos. Atsiskaitymo forma – (nurodyti pasirinktą)

3.	Pramoginės muzikos raida – žanrai, stiliai, interpretavimas.	Klausantis, analizuojant ir atliekant skirtingų stilių ir žanrų pramoginės muzikos kūrinius analizuoti jų interpretavimo galimybes. Išanalizuoti gyvo garso pasirodymų ypatumus, populiariosios muzikos atlikimo būdus.	<p>1.1. Analizuoti atliekamų kūrinių interpretavimo galimybes.</p> <p>1.2. Atlikti muzikos kūrinius atskleidžiant stiliaus išmanymą ir / arba savitą interpretaciją.</p> <p>1.5. Dalyvauti organizuojant klasės, mokyklos ir/ar kitus kultūrinius – muzikinius renginius.</p> <p>1.6. Taikant sutartus kriterijus įvertinti savo ir kitų pasirodymus. Įvertinti konkretų atlikimą savo muzikinių pasiekimų raidos kontekste.</p> <p>1.7. Apmąščius pasirodymų kokybę, kelti tolimesnės veiklos tikslus</p> <p>2.1. Apibūdinti ir vertinti skirtingų stilių ir/ar kultūrų muzikos kūrinius</p> <p>2.2. Lyginti ir vertinti skirtingas kūrinių interpretacijas.</p>	Ciklui skiriamos ... pamokos. Atsiskaitymo forma – (nurodyti pasirinktą)
4.	XX amžiaus muzikos įvairovė.	Klausantis, analizuojant, diskutuojant ir vertinant išsiaiškinti šiuolaikinės muzikos stilių ir žanrų, kompozitorių individualių komponavimo	<p>1.1. Analizuoti atliekamų kūrinių interpretavimo galimybes.</p> <p>1.4. Improvizuoti ir kurti nesudėtingas muzikines kompozicijas.</p> <p>2.1. Apibūdinti ir vertinti skirtingų stilių ir/ar kultūrų muzikos kūrinius</p> <p>2.2. Lyginti ir vertinti skirtingas kūrinių interpretacijas.</p>	Ciklui skiriamos ... pamokos. Atsiskaitymo forma – (nurodyti pasirinktą)

		<p>technikų ypatumus.</p> <p>Sukurti kompoziciją pagal pasirinktą komponavimo techniką.</p>	<p>3.1. Remiantis asmenine patirtimi ir sukauptomis žiniomis samprotauti apie Lietuvos muzikinės kultūros situaciją.</p> <p>3.2. Apibūdinti ir vertinti muzikos statusą šiuolaikinėje visuomenėje.</p>	
5.	Lietuvių ir kitų tautų muzika – tradicinė ir šiuolaikinės interpretacijos.	<p>Pagilinti žinias ir supratimą apie lietuvių bei kitų tautų liaudies muziką, gilintis į jų interpretavimo autentiškumą, analizuoti liaudies muzikos panaudojimo šiuolaikinius aspektus.</p>	<p>1.1. Analizuoti atliekamų kūrinių interpretavimo galimybes.</p> <p>1.2. Atlikti muzikos kūrinius atskleidžiant stiliaus išmanymą ir / arba savitą interpretaciją.</p> <p>1.5. Dalyvauti organizuojant klases, mokyklos ir/ar kitus kultūrinius – muzikinius renginius.</p> <p>2.2. Lyginti ir vertinti skirtingas kūrinių interpretacijas.</p>	<p>Ciklui skiriamos ... pamokos.</p> <p>Atsiskaitymo forma – (nurodyti pasirinktą)</p>

Trumpalaikio planavimo pavyzdys. 11 – 12 klasės

1. Ištrauka iš ilgalaikio plano.

5.	Lietuvių ir kitų tautų muzika – tradicinė ir šiuolaikinės interpretacijos.	<p>Pagilinti žinias ir supratimą apie lietuvių bei kitų tautų liaudies muziką, gilintis į jų interpretavimo autentiškumą, analizuoti liaudies muzikos panaudojimo šiuolaikinius aspektus.</p>	<p>1.2. Analizuoti atliekamų kūrinių interpretavimo galimybes.</p> <p>1.2. Atlikti muzikos kūrinius atskleidžiant stiliaus išmanymą ir / arba savitą interpretaciją.</p> <p>1.5. Dalyvauti organizuojant klases, mokyklos ir/ar kitus kultūrinius – muzikinius renginius.</p> <p>2.2. Lyginti ir vertinti skirtingas kūrinių interpretacijas.</p>	<p>Ciklui skiriama 16 pamokų.</p> <p>Atsiskaitymo forma – pasirodymas ir vertinimas</p>
----	---	---	---	---

2. Mokymosi ciklo „Lietuvių ir kitų tautų muzika – tradicinė ir šiuolaikinės interpretacijos“ detalusis išplanavimas

Pamoka	Pamoka		Mokymosi ištekliai		
	Pamokos tema ir uždavinys	Laukiamas rezultatas	Muzikavimo repertuaras	Muzikos klausymosi repertuaras	Užduotys / metodai
1-2	Lietuvių liaudies dainų etnografiniai ypatumai ir dainų rūšys	Mokiniai gebės iš klausos atskirti klausomos lietuvių liaudies muzikos pavyzdžių etnografinę priklausomybę. Dainuodami skirtingų regionų dainas gebės atskleisti jų atlikimo ypatumus.	Eisva mudu abudu (Mažoji Lietuva) Pjoviau lankoj šieną (Žemaitija) Už marių mėlynųjų (sutartinė) Bėkit bareliai (Dzūkija) Kelk, dukrele, pamigai (Suvalkioja)	Etnografinių ansamblių atliekami regioninių dainų pavyzdžiai, Lietuvos tautosakos instituto išleisti archyviniai įrašai (http://archyvas.lti.lt/archyvas/index.html)	Klausymasis, solfedžio, ritmavimas, dainavimas
3-4	Karo istorinės dainos	Mokiniai gebės apibūdinti karo istorinių dainų kilmę, turinį, skiriamuosius bruožus. Gebės atskirti šias dainas iš klausos. Išmoks padainuoti vieną karo istorinę dainą.	„Oi neverk motušėle“ „Visi bajorai į vainą jojo“	http://www.tautosaka.lt/dainuojamoji-tautosaka/karines-istorines-dainos/ http://www.aruodai.lt/paieska/terminas.php?TeId=3954 Skylė „Broliai“	Klausymasis, ritmavimas, solfedžio, dainavimas. Diskusija
5-6	Šeimos dainos	Mokiniai gebės apibūdinti šeimos dainų rūšis, paaiškinti jų kilmę, identifikuos šeimos dainas iš klausos. Sukurs variacijas lietuvių liaudies lopšinės tema	Lopšinė „Aa liūli“ „Ant kalno stovėjau“ „Lylio lelį“	Šeimos, laidotuvių, našlaičių, našlystės dainos. http://www.aruodai.lt/paieska/terminas.php?TeId=3960	Kūrybinė užduotis:: variacijos „Aa liūli“ dainavimas
7-8	Darbo dainos	Mokiniai įvardins darbo dainų rūšis, paaiškins jų kilmę, charakteringus bruožus. Gebės atskirti šias dainas iš klausos. Išmoks padainuoti pasirinktinai	„Trepute martela“ „Pjovė lankoj šieną“ „Aš pasėjau linelius“	Račiūnaitė-Vyčunienė D. Kokių giedosi, kokių sutarysi. Vilnius: Lietuvos muzikos akademija: 2004 (si CD) Trys keturiose repertuaras V. Augustinas „Trepute martela“	Dainavimas, ritminio akompanimento kūrimas

		vieną darbo dainą.		http://www.samogit.lt/TAUTOSAKA/dainpavyzdziai2.lt.htm	
9-10	Kalendorinės dainos	Mokiniai gebės apibūdinti kalendorinių dainų paskirtį, skiriamuosius bruožus, atskirs jas iš klausos. Paaiškins, kaip liaudies dainos interpretuojamos šiuolaikinėje muzikoje, pateiks pavyzdžių. Išmoks padainuoti pasirinktinai vieną kalendorinę dainą.	„Supkit meskit“ „Oi ta ta“ „Kam tavo vilkeli“	http://projektas-muzika.lmta.lt/media/vadoveliai/Vadovelis_1/I_dalis/5.Kalendorines_dainos/index5.htm Rugiaveidė	
11-12	Europos tautų muzikos ypatumai. Senosios valstybės	Mokiniai gebės apibūdinti Europos šalims būdingas liaudies muzikavimo, viduramžių klajojančių muzikantų tradicijas. Iš klausos atskirs airių, ispanų, lenkų, vokiečių, graikų ir miestiškojo folkloro kūrinius.	Klausymasis: Sirtakis Airiškas pavyzdys Tirolietiškas pavyzdys Minezingeriai Menestreliai	http://www.youtube.com/watch?v=kwt6CtcbDUY&feature=related http://www.youtube.com/watch?v=PPR5XTCLJFY http://www.youtube.com/watch?v=B718RsboGEI&feature=related http://www.youtube.com/watch?v=vJv3Oz094J8 http://www.youtube.com/watch?v=8STBCAy6iuk&feature=related http://www.youtube.com/watch?v=Scus9teTdjo&feature=related	Muzikos klausymasis, diskusija
13-14	Balkanų folkloras	Mokiniai gebės apibūdinti ir iš klausos atskirti Bulgarų, makedonų ir kitų Balkanų regiono šalių muziką. Atskirs ją iš klausos.	G. Bregovičiaus Vestuvių ir laidotuvių orkestras http://www.youtube.com/watch?v=AKRC03347fw&feature=related http://www.youtube.com/watch?v=niQ7GwHRgbo http://www.youtube.com/watch?v=Pm7oDjFnAeo		Muzikos klausymasis, diskusija
15-16	Gruzinų ir kitų buvusių	Mokiniai gebės apibūdinti ir iš klausos atskirti gruzinų, rusų,	„Suliko“ „Berioza“	http://www.youtube.com/watch?v=-jcDXDHoNGs	Muzikos klausymasis,

	Sovietų sąjungos respublikų folkloras	ukrainiečių, moldavų liaudies dainas.		http://www.youtube.com/watch?v=AvDZQWpJzYU http://www.youtube.com/watch?v=L9DO1X5KtoQ&feature=related	diskusija
17-18	Pasirodymas	Mokiniai gebės suorganizuoti, pristatyti ir atlikti pasirodymą liaudies muzikos tema.	Atrinktas repertuaras		Įvertinimas pagal iš anksto sutartus kriterijus aptarimas

Darbo būdai muzikos pamokoje

Vidurinio muzikinio ugdymo procese mokytojo ir mokinių darbo būdai parenkami atsižvelgiant į šio amžiaus tarpsnio mokinių raidos ypatumus. Psichologas J. Piaget, pabrėžė, jog jaunuolio mąstymo būdas priklauso nuo jo protinių sugebėjimų, bet ne nuo išmokimo ar žinių. Žinios yra priemonė, padedanti žmogui prisitaikyti prie aplinkos. Mąstymas tampa sudėtingesniu ir efektyvesniu dėl vis brandesnės individo tarpusavio sąveikos su aplinka. Todėl individas yra aktyvus, žingeidus ir išradingas visą savo gyvenimą.

17 – 19 metų moksleiviams būdingos psichologinės ypatybės

Jaunuolio raidos sandai	Raidos ypatumų raiška
Psichofizinė raida	Tęsiasi fizinis brendimas. Pasiekta formaliųjų operacijų kognityvinė raidos stadija (J. Piaget), ryškus mąstymo savarankiškumas, intelektiniai gebėjimai tampa kompleksiški. Aktyvus emocijų ir vaizduotės vystymasis. Lyties identiteto supratimas.
Psichosocialinė raida	Bendraamžių įtaka, abipusis ryšys su bendraamžiais, vaidmenų tyrimas, individualios tapatybės paieškos, savęs įvertinimas ir įtvirtinimas . Teorinės minties raida, moralinių vertybių interiorizavimas profesijos pasirinkimo dilemos. Kurdamas mokinys plėtoja savo

	individualias galias, kūrybos procese įgyja tokios patirties, kuri turi ne tik asmeninę bet ir socialinę vertę.
Jaunuolio <i>Ego</i> vystimosi savybės	Gebėjimas laisvai įsipareigoti, pripažinti vertybes ir ideologijas. Ištikimybės ir meilės jausmas, empatija, pritapimas prie bendraamžių, draugystė su priešingos lyties atstovais, autonomiškumo įgijimas. Poreikis išreikšti jausmus, jausti rezultatą veikloje, pripažinimo, sėkmės siekimas; kūrybinių gebėjimų raiška. Sensitivityvumas meno kūrybinių suvokimui, psichologinio turinio meno kūrybinių pripažinimas.
Psichosocialinės krizės	Individualios tapatybės arba vaidmenų nesupratimas. Susitapatinimas su grupe arba atsiribojimas nuo jos. Atmetimas tų vaidmenų ir vertybių, kurie atrodo svetimi.
Jaunuolio pataloginės orientacijos	Socialinių ryšių išsižadėjimas: bendraamžių vengimas, nenoras bendrauti, izoliacija, vienatvė.

Jaunuolių muzikiniame ugdyje turtų dominuoti analitinės (formaliųjų operacijų kognityvinė raidos stadija), savarankiškos, individualią ir rezultatyvią raišką skatinančios užduotys, keliančios mokymosi motyvaciją. Tarp jaunuolių ir mokytojo kuriamas abipuse pagarba ir supratimu grindžiamas santykis. Mokytojas mokiniams tampa labiau patyrusiu diskusijų partneriu. Tačiau ir mokiniai gali parodyti didesnę savo patirtį tam tikrose (pavyzdžiui, informacinių technologijų) srityse.